

Бібліографічний список:

1. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2020 року: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text> (дата звернення: 25.03.2023).
2. Стан науково-інноваційної діяльності в Україні у 2020 році: науково-аналітична записка / Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда, Т.К. Кваша та ін. К.: УкрІНТЕІ, 2021. 39 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/2021/06/23/AZ.nauka.innovatsiyi.2020-29.06.2021.pdf> (дата звернення: 25.03.2023).
3. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2021 році: науково-аналітична доповідь / Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда та ін. К.: УкрІНТЕІ, 2022. 93 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/informatsiyno-analitychni/2022/09/09/Nauk-analitychn.dop.Naukova.ta.nauk-tekhn.diyal.v.Ukrayini.2021-09.09.2022.pdf> (дата звернення: 25.03.2023).
4. Неустров Ю.Г. Механізм інноваційного розвитку та його вплив на систему економічної безпеки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 10. С. 70-75. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2021/12.pdf (дата звернення: 25.03.2023).
5. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні: монографія / Нац. акад. пед. наук України; [редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), О.М. Топузов (заст. голови)]; за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726223/1/nac%20dopovid%202021%20color%20%20%281%29.pdf> (дата звернення: 25.03.2023).

УДК: 330.341

ІНКЛЮЗИЯ ІННОВАЦІЙ І СТРАТЕГІЇ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Онегіна В.М., доктор економічних наук, професор,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0794-8032>

Петровський О.О., здобувач третього рівня вищої освіти,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

У сучасному глобальному економічному просторі з високою швидкістю змін впровадження інновацій, підтримка інноваційної активності суб'єктів бізнесу стають не лише завданнями стратегічного

розвитку, а її умовою виживання підприємства в мінливому зовнішньому середовищі. Та інноваційна активність підприємств є залежною від багатьох чинників: політичної стабільності, макроекономічних умов, інституційного середовища, розвитку науково-технічної сфери, інноваційного потенціалу галузі та власне суб'єкта господарювання. Незважаючи на значні наукові надбання, подальша генерація новацій, їх придбання і запровадження сучасних технологічних та продуктивних інновацій суб'єктами бізнесу потребують значних фінансових та людських ресурсів. І якщо транснаціональні корпорації, великі виробники мають доступ до таких ресурсів, то малий і середній бізнес не володіє ними. Таким чином, в інноваційній сфері формуються умови, які порушують інноваційну інклюзію, та фактично, сильний стає сильнішим, а слабкий навіть за ефективного виробництва необхідної ринку продукції витісняється з ринку. Отже, за сучасних умов сформувався практична та наукова проблема щодо забезпечення доступності інновацій, їх інклюзії для малих та середніх виробників.

Проблематика інноваційного розвитку знайшла відображення в працях багатьох як закордонних науковців, П. Друкера, К. Фрімена, Л. Соете [9-10], так і українських, зокрема, Л. Ганущак, Л. Кучер, В. Луньової, Ю. Лупенка, Л. Федулової [1-4, 6] та інших. Зокрема, Л. Кучер, Л. Ороховська та М. Хелдак доводять, що «у цілому по аграрній галузі її по тваринництву зокрема великі підприємства мали вищий інтегральний показник готовності до впровадження інноваційних проєктів, ніж середні та малі підприємства» [2, с. 224]. У нашому дослідженні увага сконцентрована на визначені типу інноваційної стратегії для малих та середніх підприємств з метою інклюзії інновацій.

Термін «інклюзія» набув поширення разом з концепцією інклюзивного розвитку. Як правило, інклюзія розглядалася стосовно створення умов для реалізації можливостей людей, наприклад, як практика або політика забезпечення рівного доступу до можливостей і ресурсів для людей, які в іншому випадку могли б бути відчуженими або маргіналізованими, внаслідок певних вад або обставин [12]. Та умови інклюзії можуть розповсюджуватися не тільки на фізичних осіб, а її включати інших суб'єктів, наприклад, суб'єктів бізнесу, політичні та суспільні організації. Тому пропонуємо розглядати інклюзію інновацій як політику, спрямовану на створення рівних можливостей доступу до них суб'єктів господарювання, які орієнтовані на інноваційну модель розвитку та за об'єктивних умов ресурсного забезпечення не мають доступу до інновацій.

Вітчизняні науковці звернули увагу на необхідність використання інтеграційної стратегії інноваційного розвитку для сільськогосподарських підприємств з недостатніми фінансовою та матеріально-технічною складовими їх інноваційного потенціалу [4, с. 219]. Стратегію, засновану на інтеграційних засадах та обґрунтовану на основі теорії ігор, яку назвали «конкуренцією», запропонували закордонні вчені [7]. Вважаємо, стратегія конкуренції може бути використана суб'єктами малого та середнього підприємництва у вирішенні проблеми інклюзії інновацій. Принципи цієї стратегії (англ. *coopetition*), були запропоновані професорами Нью-Йоркського університету Адамом М. Бранденбургером та Єльського університету Баррі Дж. Налебаффом [7]. Походження назви цієї стратегії від поєднання термінів «кооперація» та «конкуренція» [11]. На основі математичних моделей науковцями було доведено, що співпраця між конкурентами може розширити ринок та збільшити переваги для всіх його гравців навіть за стану конкуренції між ними [7-8].

Сільське господарство як галузь за своєю структурою наближене до моделі досконалої конкуренції. Кількість сільськогосподарських підприємств в Україні у 2020 році налічувала 47,5 тисяч, у тому числі 31,8 тис. фермерських господарств. Аграрні товаровиробники конкурують на ринках ресурсів та продукції. Більше 90% сільськогосподарських товаровиробників є малими та середніми, з площею сільськогосподарських угідь 2000 га та менше [5]. Їх кооперація в інноваційній діяльності, зокрема у замовленні та фінансуванні наукових досліджень та розробок, організації підготовки та забезпеченні готовності персоналу до впровадження інноваційних технологій, сприятиме інноваційному розвитку як окремих товаровиробників, так і всій галузі.

Отже, використання стратегії конкуренції і таким чином поєднання зусиль малих і середніх сільськогосподарських підприємств, фермерів має реальний потенціал для забезпечення їх інноваційної активності на основі розширення можливостей доступу до інновацій та їх запровадження.

Бібліографічний список:

1. Ганущак-Єфименко Л.М., Єрмошенко М.М. *Економіка та управління інноваційною діяльністю*. Київ: Національна академія управління, 2017. 212 с.
2. Кучер Л., Хелдак М., Ороховська Л. Оцінка готовності аграрних підприємств до впровадження інноваційних проєктів. *Agricultural and Resource Economics*. 2023. Vol. 9. No. 1. Рр. 224-259. <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.01.11>

3. Лупенко Ю.О. Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в аграрній сфері України. *Економіка АПК*. 2014. № 12. С. 5-11.

4. Онегіна В.М., Луньова В.А. *Стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств*. Харків: ТОВ «Смугаста типографія», 2016. 273 с.

5. Статистична інформація. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Федулова Л.І. *Інноваційна економіка*. Київ: Либідь, 2006. 480 с.

7. Brandenburger A. M., Nalebuff B. J. *Co-opetition*. McGraw Hill.1997.

8. Brandenburger A. M., Nalebuff B. J. The Rules of Coopetition. *Harvard Business Review*. 2021. URL: <https://hbr.org/2021/01/the-rules-of-co-opetition>

9. Drucker P.F. *Innovation and Entrepreneurship*. Practice and Principles. HarperCollins Publishers, Inc. 1993.

10. Freeman C. & Soete L. *The Economics of Industrial Innovation*: Third ed. Cambridge: MIT Press, 1997.

11. Lutkevich B. What is coopetition (co-opetition). URL: <https://www.techtarget.com/searchcio/definition/co-opetition#:~:text=>

12. Oxford Languages. URL: <https://languages.oup.com/google-dictionary-en>

УДК: 330.131.7

СУТНІСТЬ ЕЛЕМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Абоян С.Ю., здобувач вищої освіти*,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Інновації виконують особливу функцію в системі відтворення – функцію породження змін, що дозволяє оцінити їх як джерело саморозвитку та самоорганізації підприємницьких систем та як найважливіший внутрішній процес та структуроутворюючий елемент. Інновації, складаючи основу перетворень у соціально-економічних системах, впливають на структуру, визначають темпи та масштаби економічних процесів та супутніх їм структурних змін.

Інновації визначають майбутній розвиток компанії та передбачають досить значні зміни в управлінні підприємством, виробництві, маркетингу. Компанії підходять до інновацій у найширшому сенсі, використовуючи як нові технології, і нові методи роботи, освоюючи нові методи досягнення конкурентоспроможності чи знаходячи кращі способи конкурентної боротьби під час

* Науковий керівник – доктор економічних наук, професор В.М. Онегіна